

باسمه تعالی

عنوان مقاله:

بررسی و تحلیل نظرات هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان تهران نسبت به کتاب‌های
درسی تخصصی کشاورزی.

نویسندگان: زینب موذن و حمید موحد محمدی.

مرتبه‌ی علمی نویسندگان: به ترتیب دانش آموخته‌ی کارشناسی ارشد آموزش کشاورزی و دانشیار دانشکده اقتصاد و توسعه‌ی کشاورزی دانشگاه تهران.

نام و نشانی مؤسسه محل اشتغال یا تحصیل: کرج، میدان امام حسین (ع)، بلوار شهید چمران، دانشکده‌ی کشاورزی دانشگاه تهران، دانشکده‌ی اقتصاد و توسعه‌ی کشاورزی، گروه ترویج و آموزش کشاورزی.

نام محلی که پژوهش در آن انجام گرفته است: هنرستان‌های کشاورزی استان تهران.

پست الکترونیک: zainab.moazen@yahoo.com

شماره تلفن ثابت و همراه: ۰۲۱۶۶۹۱۲۹۷۲ و ۰۹۱۰۲۱۰۰۳۳۹

آدرس و کدپستی مکاتبه کننده: تهران، میدان جمهوری، خیابان جمهوری، کوچه کاووسی، بن بست حاجیان، پلاک ۹. (زینب موذن)

کد پستی: ۱۳۱۱۶۸۵۷۴۳

چکیده

نظام‌های آموزشی پیشرفته کوشش‌های خود را به کار می‌گیرند تا کتاب‌های درسی متناسب با نیازهای فراگیران، جامعه و موضوع درسی تنظیم شوند. در جامعه‌ی ما نیز محور بودن کتاب‌های درسی در یادگیری و ارزیابی عملکرد فراگیران بر اهمیت مذاقه در این مورد می‌افزاید. بی‌شک رسیدن به هدف‌های آموزش کشاورزی نیاز به برنامه‌ریزی‌های گوناگون و همه‌جانبه دارد که فقط یکی از آنها مربوط به تنظیم کتاب‌های درسی می‌باشد. لذا در تحقیق حاضر به بررسی و تحلیل نظرات هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان تهران نسبت به کتاب‌های درسی تخصصی پرداخته شده است. این تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی بوده و جامعه‌ی آماری آن شامل هنرجویان سال سوم و هنرآموزان هنرستان‌های کشاورزی استان تهران در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ می‌باشد. در جامعه‌ی هنرآموزان از روش سرشماری و در جامعه‌ی هنرجویان از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است. روایی محتوایی پرسشنامه‌های تحقیق با استفاده از نظرات پانل متخصصان و پایایی آنها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و مشخص گردید که پرسشنامه‌های تدوین شده برای انجام تحقیق مناسب می‌باشند. براساس نتایج بدست آمده ۴۴ درصد از هنرآموزان و ۳۶ درصد از هنرجویان به ترتیب وضعیت کتاب‌های درسی کشاورزی را در حد نسبتاً بالا و نسبتاً پایین ارزیابی نموده‌اند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که با بیشترین فراوانی، ۴۱ درصد از هنرآموزان و ۴۰ درصد از هنرجویان میزان ارتباط محتوای کتاب‌های درسی با ویژگی‌های فراگیران را در حد نسبتاً پایین، ۴۱ درصد از هنرآموزان و ۳۷ درصد از هنرجویان به ترتیب میزان مناسب بودن سازماندهی محتوای کتاب‌های درسی را در حد نسبتاً پایین و نسبتاً بالا، ۳۳ درصد از هنرآموزان و ۴۰ درصد از هنرجویان به ترتیب میزان مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی را در حد نسبتاً بالا و نسبتاً پایین و ۴۸ درصد از هنرآموزان میزان مناسب بودن محتوای آموزشی کتاب‌های درسی را در حد نسبتاً بالا و ۳۶ درصد از هنرجویان با نسبت مساوی در دو طیف نسبتاً بالا و پایین بیان نموده‌اند.

کلمات کلیدی: آموزش کشاورزی، برنامه درسی، ارزیابی کتاب‌های درسی، هنرستان‌های کشاورزی.

مقدمه

بی‌شک رسیدن به هدف‌های آموزش کشاورزی که به ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار و نگرش فراگیران منجر گردد و به کسب مدارج علمی، پرورش فکر و مهارت‌های فنی منتهی شود، نیاز به برنامه‌ریزی‌های گوناگون و همه‌جانبه دارد که فقط یکی از آنها مربوط به تهیه و تنظیم محتوای کتاب‌های درسی می‌باشد. این امر از ازمینه‌ی باستان در دوران غیررسمی حوزه‌ی برنامه‌ریزی درسی، به صورت انتقال میراث تجمعی صورت پذیرفته است. معذالک بعد از تشکیل رسمی حوزه تخصصی برنامه‌ریزی درسی توسط فرانکلین بوبیت، چگونگی انتخاب محتوا به طور منسجم، سازمان‌یافته و مکتوب ارائه گردید (صادقی جولا، ۱۳۷۴). امروزه به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران علوم تربیتی، برنامه درسی هسته مرکزی و کانون یک سیستم آموزشی بوده و نقش کالبدی در تمام مراحل آن بازی می‌کند. برنامه درسی معتبر، برنامه‌ای است که هدف‌های تصریح شده در آن برگرفته شده از نیازهای واقعی جامعه و فرد بوده و مفهوم آن فراتر از تهیه یک سری مطالب که مشغولیتی برای دانش‌آموزان فراهم و ذهن فراگیر را با حجم زیادی از حفظیات اشغال می‌نماید، باشد (دهباشی، ۱۳۸۲). برنامه‌ریزی درسی مستلزم تشکیل یک کمیته مرکزی است که متشکل از برنامه‌ریز درسی، جامعه‌شناس، روانشناس آموزش و پرورش، کارشناس مطالب درسی، کارشناس آموزش و آموزشگر با تجربه ماده درسی می‌باشد (عباس‌زادگان، ۱۳۷۶). یکی از مراحل اساسی در طراحی و تنظیم برنامه درسی، انتخاب محتوای برنامه است. پیدایش و گسترش برنامه‌ریزی درسی به عنوان یک رشته علمی در سالیان اخیر توانست به میزان قابل توجهی امر مهم تدوین و تألیف کتاب‌های درسی را به صورت یک کار علمی و تحقیقی در آورد (همان). منظور از محتوا، مجموعه‌ای از دانش‌ها، مهارت‌ها و ارزش‌هایی می‌باشد که فراگیران باید در طی تحصیل بیاموزند. مهم‌ترین بخش محتوی، مواد درسی مختلفی است که در قالب موضوعات متعدد نظیر ریاضیات، علوم، ادبیات فارسی، زبان و ... در کتاب‌های درسی جمع‌آوری و به فراگیران ارائه می‌شود. نکته مهم در این باب تصمیم‌گیری درباره‌ی آن است که اولاً چه مطالبی در کتاب‌های درسی باید گنجانده شود؟ ثانیاً این مطالب و مفاهیم تحت چه اصول و معیارهایی انتخاب و سازماندهی شوند که در نهایت باعث تغییرات مطلوب و متناسب با اهداف از پیش تعیین شده در رفتار فراگیران گردند (همان). نظام‌های آموزشی پیشرفته از طریق تحقیقات متعدد تمام کوشش‌های خود را به کار می‌گیرند تا محتوای کتاب‌های درسی متناسب با توانایی‌ها، نیازها، علایق و ... فراگیران تنظیم شود. به همین جهت استفاده از دستاوردهای علوم مختلف مانند: روانشناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه‌ی تعلیم و تربیت و ... در بهبود ارائه محتوای درسی مؤثر است (عباس‌پور، ۱۳۷۲).

در جامعه‌ی ما نیز محور بودن کتاب‌های درسی و به عبارتی محتوای درسی در یادگیری و ارزیابی عملکرد فراگیران بر اهمیت مذاقه در این مورد می‌افزاید. در آموزش رسمی کشور ما چه در مقاطع تحصیلی آموزش و پرورش و چه در سطح دانشگاه توجه عمده بر محتوا قرار دارد. در حال حاضر، محتوای دروس معمولاً در قالب کتاب‌های درسی برای مدارس سراسر کشور، به صورت متمرکز تنظیم و تألیف می‌شود و در مراکز آموزشی به ویژه در آموزش ابتدایی تا دبیرستان مطالب و موضوعات کتاب‌های درسی، محور آموزش و یادگیری است (میرزابیگی، ۱۳۸۰). لذا از آنجایی که در آموزش و پرورش ایران، کتاب درسی یگانه وسیله آموزش محسوب می‌شود و از طرف دیگر به عنوان مهم‌ترین فاکتور موفقیت تحصیلی فراگیران قلمداد می‌گردد و نهایتاً "محتوای کتاب، محور ارزشیابی فراگیران قرار می‌گیرد، توجه به آن و سعی و تلاش جهت بهبود آن از وظایف مهم محسوب می‌شود. در این رابطه، با توجه به اهمیت کیفیت آموزشی هنرستان‌های کشاورزی و اهمیت محتوای

آموزشی به عنوان درونداد این نظام آموزشی که تأثیرگذار بر کیفیت آموزشی آن است، بررسی نظرات هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی در ارتباط با کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی به عنوان افرادی که به طور مستقیم با این امر درگیر می‌باشند، می‌تواند راهگشایی جهت بهبود کتاب‌های درسی کشاورزی گردد، تا بدین وسیله در یادگیری بهتر و با انگیزه‌تر هنرجویان و تدریس مؤثرتر هنرآموزان مفید واقع شود.

ادبیات موضوع

متخصصین برنامه‌ریزی درسی در بیان معیارهای انتخاب محتوای کتاب درسی بیان نموده‌اند که محتوای کتاب‌های درسی می‌بایست منطبق با اهداف ویژه هر پایه تحصیلی، منطبق با ویژگی‌های جسمی، عقلی، عاطفی و روانی دانش‌آموزان و منطبق با گروه سنی، قوه درک و فهم دانش‌آموزان متوسط کلاس باشد و مطالب و فعالیت‌های پیشنهادی باید سلامتی، آرامش و آسایش روحی دانش‌آموزان را تأمین نماید. محتوای درسی باید انتقال دهنده‌ی فرهنگ و ارزش‌های درست هر جامعه بوده و مطالب ارائه شده باید با زندگی روزمره و محیط اجتماعی دانش‌آموزان مرتبط باشد (قمی، ۱۳۶۹). میرزاییگی (۱۳۸۰) به نقل از هیلداتا با در ارتباط با معیارهای انتخاب محتوا به صحت و همخوانی محتوا با نظریه‌ها و یافته‌های معتبر روز، سازگاری با واقعیت‌های اجتماعی، تعادل در وسعت و عمق، تدارک دیدن برای رشته وسیعی از هدف‌ها، متناسب بودن با رشد ذهنی، جسمی و عاطفی فراگیران، قابلیت انطباق با تجربیات دانش‌آموزان و تناسب با نیازها و علایق دانش‌آموزان اشاره نموده است. سیلور، الکساندر و لوئیس در تألیف مشترک خود موارد ذیل را جهت راهنمایی در این خصوص ارائه داده‌اند؛ محتوا باید توضیح دهنده اندیشه‌های معرف یک رشته علمی باشد، محتوا باید ادراکی از ساختار بنیادی رشته علمی را به فراگیران بدهد، محتوا باید روش‌های بررسی مورد استفاده در رشته علمی را با مثال بفهماند، بین محتوای دشوار و محتوای عملی باید تعادل برقرار باشد و دشواری محتوا باید به حدی باشد که ضمن قابل بحث و مجادله بودن در قوه درک فراگیر بگنجد (میری، ۱۳۷۶). آیزنر در کتاب خود (۱۹۸۵) برای انتخاب محتوای مناسب معیارهای زیر را بیان می‌کند؛ ارتباط محتوا با هدف، معنی‌دار بودن محتوا برای یادگیرنده، تناسب با تجربیاتی که فراگیران از محیط خانه و جامعه‌ای که از آن آمده‌اند. در مبحثی دیگر از این کتاب، آیزنر معیارهای انتخاب محتوا را شامل جذاب بودن، عملی بودن، تناسب با گروه‌های اقلیت و جنسیت و تناسب با ویژگی‌های رشد فراگیران بیان می‌کند. وی معتقد است که مطالب جزیی و کم اهمیت و ایده‌های منسوخ که در حال حاضر اعتباری ندارند تا حد زیادی موجب اتلاف انرژی دانش‌آموزان می‌شود (میرزاییگی، ۱۳۸۰).

ترتیب ارائه محتوای آموزشی نیز مرحله مهمی در فرآیند تدوین کتاب درسی می‌باشد. برای سازماندهی و تنظیم محتوای آموزشی می‌بایست ترتیب محتوای آموزشی از ساده به پیچیده، از کل به جزء و از معلوم به مجهول باشد. در این اصل ترکیب و ترتیب محتوای درسی با معلومات و تجارب قبلی فراگیران شروع و به سمت دانش و مهارت‌های جدید حرکت می‌کند (ابراهیمی، ۱۳۷۷). توالی منطقی مطالب و با توجه به یادگیری‌های قبلی دانش‌آموزان، تأکید روی پروراندن مفاهیم اساسی، تأکید مطالب بر تحریک حس کنجکاوی دانش‌آموزان، پرورش نگرش‌ها و معیارهای مطلوب انسانی، تطابق مطالب با زندگی روزمره، توجه کافی محتوا به فعالیت‌های عملی از معیارهایی است که در تدوین کتاب‌های درسی باید مورد توجه قرار گیرد. کتاب درسی باید زمان لازم برای آموزش درس شامل پرسش و پاسخ معلم، حل تمرین، اجرای عملی و ... مورد توجه قرار دهد و باید فرصتی برای فعالیت فوق برنامه‌ای و خارج از مکان فراهم نماید. کتاب باید پاسخگوی نیازهای گروه‌های مختلف مردم در نقاط مختلف کشور باشد. محتوا باید از لحاظ مثال‌ها، ارقام و آمار جدید، پیشرفته و متحول باشد. شرایط فیزیکی کتاب باید جالب و متناسب با سن دانش‌آموزان بوده (کاغذ خوب، جلد، صحافی مناسب، روان بودن نوشته‌ها،

تناسب با سن، حروف درشت و خوانا، شکل‌های واضح، قیمت مناسب) و به طور کلی چاپ کتاب، طرح، سبک و ... باید محرک حس کنجکاوی دانش‌آموزان باشد (میرزائیان، ۱۳۷۷). مواد آموزشی باید برنامه‌ی آموزشی را غنی سازند و با نیازهای آموزشی، توانایی‌ها و سطح بلوغ و کمال دانش‌آموزانی که از آنها استفاده می‌کنند، منطبق باشند. مواد آموزشی باید باعث رشد دانش‌آموزان در زمینه‌ی تفکر استدلالی، دانش واقعی، ایجاد شایستگی فیزیکی و توسعه‌ی استانداردهای اخلاقی باشند. مواد آموزشی باید دارای تنوع کافی در زمینه‌ی ارائه‌ی موضوعات بحث برانگیز بوده، به طوری که موجب توسعه‌ی مهارت‌های تجزیه و تحلیل، تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری در فراگیران شود (معیارهای انتخاب کتاب‌های درسی و مواد آموزشی، ۲۰۰۶).^۱

کمیت‌ی ارزشیابی کتاب‌های درسی^۲ (۲۰۰۵) در ارزیابی کتاب‌های درسی به معیارهایی چون هماهنگی محتوا با اهداف برنامه‌درسی، صحت و دقت محتوا، تناسب محتوا با نیازهای یادگیرنده، مناسب بودن سازماندهی محتوا، تناسب محتوا با جنسیت، مناسب و کافی بودن تکالیف و فعالیت‌های کتاب‌های درسی توجه نموده است. از فاکتورهای خیلی مهم در ارزیابی کتاب‌های درسی سبک نوشتار می‌باشد. هر نویسنده‌ی دارای سبک خاصی است و یک نویسنده‌ی خوب سبک خود را متناسب با نیازهای خواننده خود تغییر می‌دهد. در یک محتوای آموزشی طول و دستور زبان جملات باید مناسب باشد و تا حد ممکن از اشتباهات چاپی کاسته شود.

نوگووا و هیوتووا (۲۰۰۷)^۳ شاخص‌های کیفیت کتاب‌های درسی را شامل توجه به نیازهای اجتماعی، اهداف آموزش عمومی، تئوری‌های روانشناسی و آموزش به روز می‌دانند. کتاب‌های درسی نه تنها ارائه دهنده‌ی دانش می‌باشند بلکه باید توسعه دهنده‌ی شخصیت و هویت دانش‌آموزان در زمینه‌ی مهارت‌های فردی و تحریک کننده‌ی علاقه آنها به یادگیری و حمایت کننده‌ی تعامل باشند. آنها بیان کرده‌اند که در کتاب‌های درسی باید به نقش آموزشی، ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای یادگیری، توسعه‌ی مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، توسعه‌ی شیوه‌های یادگیری مختلف، تشویق کننده‌ی فراگیران برای خود یادگیری و حمایت کننده‌ی ارزیابی و خود ارزیابی توجه شود. صحت، دقت، وضوح و به روز بودن محتوا، متناسب بودن محتوا با سن فراگیران، سودمند بودن محتوا برای زندگی از ویژگی‌های دیگر کیفیت کتاب‌های درسی می‌باشد. کتاب‌های درسی باید توسعه دهنده‌ی نگرش، صلاحیت‌ها و مهارت‌های فراگیران باشند.

در ارزیابی کتاب‌های درسی می‌بایست به دقیق، شفاف و بدون ابهام بودن محتوای کتاب‌های درسی توجه شود. کتاب‌های درسی باید طراحی خوبی داشته باشند چرا که طراحی و سازماندهی مناسب محتوای کتاب‌ها بر خوانایی و درک مطلب اثر مثبتی دارد. یک طراحی خوب به خواندن و فهمیدن خوب کمک می‌کند. در یک طراحی خوب از کتاب‌های درسی ارتباط مناسبی بین متن، مثال‌ها و تصاویر وجود دارد و همچنین بین متن و فضای سفید کتاب تناسب می‌باشد. مثال‌ها بخش جدا نشدنی از کتاب‌های درسی هستند که کامل کننده‌ی متن می‌باشند. مثال‌های کتاب‌های درسی باید واضح، مشخص و قابل فهم باشند. مثال‌ها باید به طور دقیق فراهم شوند به طوری که قابلیت فهم و درک محتوا را آسان‌تر کنند. کتاب‌های درسی باید یادگیرندگان را برای یادگیری تشویق کنند. فعالیت‌ها و تکالیف کتاب‌های درسی باید مرتبط با زندگی روزانه فراگیران باشد. کتاب‌های درسی باید یادگیری فعال را تشویق و باید مهارت‌های فردی و گروهی دانش‌آموزان را توسعه دهند (مک‌کال، ۲۰۰۹).^۴

^۱ - Criteria for The Selection of Textbook and other Instruction Materials.

^۲ - Textbook Evaluation Committee.

^۳ - Nogova and Huttova.

^۴ Maccall

در تحقیقی که در زمینه‌ی معیارهای انتخاب کتاب‌های درسی و مواد آموزشی^۵ در سال ۲۰۰۶ صورت گرفته است در ارزیابی کتاب‌های درسی به شاخص‌هایی چون محتوا و سازمان، موضوع، چارچوب متن و طبقه‌بندی مطالب اشاره شده است. در همین تحقیق در زمینه‌ی معیارهای ارزیابی محتوا و سازمان به سازگاری محتوا با منطقه و اهداف برنامه، درستی و صحت محتوا، روشنی و اختصار محتوا، توجه به علایق دانش‌آموزان با توجه به تفاوت‌ها، پیش‌زمینه‌ها و تجربه‌های آنها، ایجاد تفکر انتقادی و حل مسأله، فراهم نمودن شرایط خود ارزیابی، سازگاری محتوا با روش‌های آموزشی مختلف، سازگاری محتوا با توانایی‌های مختلف دانش‌آموزان، کفایت و بسندگی کیفیت فعالیت‌های یادگیری اشاره شده است. منظر و سیمای عمومی محتوا، اندازه و رنگ، خوانایی حروف، مناسب بودن عنوان‌های هر بخش، تناسب تصاویر و مثال‌ها، بسندگی و مناسب بودن سؤال‌ها و فعالیت‌های پایان هر بخش نیز از معیارهای ارزیابی چارچوب متن می‌باشد.

در مطالعه‌ی دیگری در زمینه‌ی استانداردهای ارزیابی کتاب‌های درسی^۶ (۲۰۰۷) بیان شده است که محتوای آموزشی باید فراهم کننده‌ی ارتباط و تعامل فراگیران با یکدیگر، ایجاد کننده‌ی فرصت‌هایی برای تمرین میان فردی فراگیران، متناسب با سن و دانش قبلی فراگیران و مرتبط با اهداف باشد.

نتایج بررسی‌های انجام شده در تحقیقاتی مانند بررسی میزان نقش و کاربرد محتوای کتاب‌های زیست‌شناسی دوره متوسطه توسط الوندی (۱۳۶۸) در دانشگاه تربیت معلم؛ تحقیق انجام شده در دانشگاه تربیت معلم تحت عنوان بررسی عوامل مؤثر در تعیین محتوای کتاب‌های تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی توسط عباس‌پور (۱۳۷۲)؛ تحلیل محتوایی کتاب دامپروری رشته کشاورزی توسط میرزاییان (۱۳۷۷) در دانشگاه تربیت معلم و تحقیقی تحت عنوان بررسی اثربخشی محتوایی برنامه آموزش عالی رشته ترویج و آموزش کشاورزی از دانشگاه تربیت مدرس توسط آزادواری (۱۳۷۷) بیانگر آن است که حجم زیاد مطالب، دشوار بودن مطالب، عدم هماهنگی مطالب کتاب‌های سال‌های مختلف، وجود مطالب تکراری از عواملی‌اند که باید در تدوین کتاب‌های درسی مورد توجه و تجدید نظر قرار گیرند. نتایج بررسی‌های انجام شده بیانگر آن است که محتوای کتاب‌های درسی می‌بایست با هدف‌های آموزشی و نیازهای جامعه، ساخت دانش، تجارب یادگیری و ویژگی‌های دانش‌آموزان در ارتباط باشد. محتوا می‌بایست با ویژگی‌های اجتماعی هر منطقه، امکانات مالی و معنوی و مواد آموزشی مورد نیاز در ارتباط باشد. طبق نتایج این تحقیقات، محتوای کتاب‌های درسی می‌بایست تفکر خلاق را تقویت نماید، طرز تفکر علمی را به وجود آورد، رغبت و علاقه را سبب شود و می‌بایست برای فراگیران قابل فهم باشد. نامقی (۱۳۸۳) در تحقیق خود تحت عنوان معیارهای تدوین متون علمی - کاربردی با روش تحلیل محتوایی بیان کرده است که ساختار یک کتاب، به هم پیوستگی و ویژگی‌های محتوا بر یادگیری ناشی از خواندن تأثیر گذاشته و میزان فراگیری دانشجو از محتوا تابعی از آن است. متن‌هایی که بهتر سازماندهی شده‌اند و امکان فهمیدن، به خاطر سپاری و به کارگیری اطلاعات را افزایش می‌دهند، قابلیت یادگیری فراگیران را ارتقاء می‌بخشند.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر ماهیت کمی، از نظر میزان کنترل متغیرها غیرآزمایشی، از نظر هدف در زمره‌ی تحقیقات کاربردی و به لحاظ مکانیزم گردآوری داده‌ها میدانی و از نوع تحقیقات توصیفی - همبستگی به شمار می‌آید. جامعه آماری آن شامل

^۵ -Criteria fir The Selection of Textbook and other Instruction Materials.

^۶ - Standards- Based Textbook Evaluation Guide.

هنرآموزان و هنرجویان سال سوم^۷ هنرستان‌های کشاورزی استان تهران در سال ۱۳۸۷-۱۳۸۶ می‌باشد. ابزار تحقیق جهت جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه بوده است. پرسشنامه‌های تحقیق در قالب ۳۰ سؤال و ۴ عامل و در طیف لیکرت به بررسی نظرات هنرآموزان و هنرجویان پرداخته است. از مجموع پنج هنرستان استان تهران یک هنرستان به عنوان پایلوت و با انجام یک تحقیق مقدماتی^۸ برای بررسی و سنجش پایایی پرسشنامه تحقیق انتخاب گردید و پس از کسب اعتماد نسبت به پرسشنامه‌های تحقیق، توزیع پرسشنامه‌ها در چهار هنرستان استان صورت پذیرفت. برای سنجش روایی پرسشنامه‌های تحقیق از نظرات پانل متخصصان که شامل استادان گروه و صاحب‌نظران مطلع ترویج و آموزش کشاورزی است، استفاده شده است. قابلیت اعتماد پرسشنامه‌هایی تحقیق نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و مشخص گردید که پایایی پرسشنامه‌های تدوین شده با کسب آلفای کرونباخ ۷۹ درصد برای انجام تحقیق مناسب می‌باشد. در جامعه‌ی هنرآموزان (۳۰ نفر) با توجه به تعداد کم آنها از روش سرشماری استفاده گردید و در مجموع ۳۰ پرسشنامه توزیع شد و در جامعه‌ی هنرجویان (۲۶۶ نفر)، از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده گردیده است. جهت تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد و حجم نمونه ۸۳ نفر مشخص گردید.

یافته‌ها و بحث

الف- ویژگی‌های پاسخگویان (هنرآموزان و هنرجویان)

رده سنی هنرآموزان مورد مطالعه از ۵۳-۲۵ سال می‌باشد و میانگین سنی آنها ۳۷ سال بوده است. ۵۹/۳ درصد از هنرآموزان دارای سن کمتر از ۴۰ سال و ۲۵/۹ درصد از آنها دارای سن کمتر از سی سال بودند. ۵۵/۲ درصد از هنرآموزان دارای سابقه تدریس ۱۵-۱ سال و ۴۴/۴۴ درصد از آنها دارای سابقه تدریس ۳۰-۱۵ سال بودند و میانگین سال‌های تدریس آنها ۱۳ سال بوده است. نتایج حاصل بیانگر آن است که بیشتر هنرآموزان به ترتیب دانش‌آموخته‌ی رشته‌های دامپروری، ماشین‌های کشاورزی، باغبانی، زراعت و بقیه در سایر رشته‌های کشاورزی بوده‌اند. ۵۵/۶ درصد از هنرآموزان دارای تحصیلات لیسانس و ۲۹/۶ درصد از آنها دارای مدرک فوق لیسانس بودند. ۷۰/۴ درصد از هنرآموزان بیان کرده‌اند که به تدریس کردن علاقه خیلی زیاد دارند. ۴۴/۴ درصد از هنرآموزان دارای علاقه خیلی زیاد به هنرجویان بوده‌اند. ۷۰/۴ درصد از هنرآموزان بیان کرده‌اند که به کشاورزی علاقه خیلی زیاد دارند و ۶۶/۷ درصد از هنرآموزان به درسی که تدریس می‌کنند علاقه خیلی زیاد دارند.

۳۲/۳ درصد از هنرجویان پاسخگو، در رشته‌ی امور زراعی و باغی، ۲۵ درصد در رشته‌ی فضای سبز، ۱۰/۴ درصد در رشته‌ی گیاهان آپارتمانی، ۹/۴ درصد در رشته‌ی گاو‌داری صنعتی، ۸/۳ درصد در رشته‌ی مرغ‌داری صنعتی، ۸/۳ درصد در رشته‌ی گیاهان گلخانه‌ای و جالیزی، ۶/۳ درصد در رشته‌ی ماشین‌های کشاورزی مشغول تحصیل بوده‌اند. ۳۹/۸ درصد از پدران و ۴۵/۶ درصد از مادران هنرجویان دارای سطح سواد زیردیپلم بوده‌اند. ۱۶/۲ درصد از پدران هنرجویان در مشاغل دولتی، ۴۹/۵ درصد در مشاغل آزاد، ۱۴/۹ درصد در زمینه‌ی کشاورزی فعالیت می‌کردند. ۸۶/۳ درصد از مادران هنرجویان خانه‌دار بوده‌اند. ۵۳ درصد از هنرجویان بیان کرده‌اند که دارای علاقه زیاد و خیلی زیاد به رشته تحصیلی خود می‌باشند و ۵۳ از آنها به مقدار خیلی زیاد علاقه‌مند به ادامه تحصیل در رشته‌ی خود بوده‌اند. ۳۲ درصد از هنرجویان دارای علاقه متوسط نسبت به کشاورزی و ۲۷ درصد دارای علاقه زیاد بوده‌اند. ۵۲ درصد از هنرجویان دارای علاقه‌ی زیاد به روستا بوده‌اند. ۴۸

^۸ - به آموزشگران دروس عمومی هنرستان‌های کشاورزی دبیر و به آموزشگران دروس تخصصی (مرتبط با کشاورزی) هنرآموز گفته می‌شود و به دانش‌آموزانی که در این مراکز تحصیل می‌کنند، هنرجو گفته می‌شود.

درصد از هنرجویان به فعالیت در زمینه‌ی کشاورزی رغبت داشتند و ۲۲/۸ درصد مایل به اشتغال در مشاغل دولتی و ۱۵/۸ درصد مایل به فعالیت در مشاغل آزاد بودند. سایر پاسخگویان بیان نموده‌اند که نوع شغل برایشان مهم نمی‌باشد. ۵۳/۹ درصد از هنرجویان از هنرآموزان رضایت زیادی داشتند و ۵۱ درصد بیان نموده‌اند که از تدریس هنرآموزان رضایت دارند.

ب- یافته‌های توصیفی

براساس نتایج جدول ۱، ۷۷/۷ درصد از هنرآموزان میزان تناسب محتوای کتاب‌های درسی تخصصی با ویژگی‌های هنرجویان را در حد متوسط بیان نموده‌اند.

جدول ۱- توزیع فراوانی نظرات هنرآموزان نسبت به میزان تناسب محتوای کتاب‌های درسی تخصصی با ویژگی‌های هنرجویان

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۱۱-۱۹/۰۱)	۳	۱۱/۱	۱۱/۱
نسبتاً پایین (۱۹/۰۲-۲۷/۱۱)	۱۱	۴۰/۷	۵۱/۹
نسبتاً بالا (۲۷/۱۲-۳۵/۲۰)	۱۰	۳۷/۰	۸۸/۹
بالا (۳۵/۲۱-۴۴)	۳	۱۱/۱	۱۰۰/۰
جمع کل	۲۷	۱۰۰/۰	-
میانگین: ۲۷/۱۱		انحراف معیار: ۸/۰۹۲	کمینه: ۱۱
		بیشینه: ۴۴	

براساس نتایج جدول ۲، ۶۹ درصد از هنرجویان میزان تناسب محتوای کتاب‌های درسی تخصصی با ویژگی‌های هنرجویان را در حد متوسط بیان نموده‌اند.

جدول ۲- توزیع فراوانی نظرات هنرجویان نسبت به میزان تناسب محتوای کتاب‌های درسی تخصصی با ویژگی‌های آنها

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۷-۱۳/۳۳)	۱۰	۱۴/۹	۱۴/۹
نسبتاً پایین (۱۳/۳۴-۱۶/۱۳)	۲۶	۳۸/۸	۵۳/۷
نسبتاً بالا (۱۶/۱۴-۱۸/۹۳)	۲۹	۲۹/۹	۸۳/۶
بالا (۱۸/۹۴-۲۳)	۱۱	۱۶/۴	۱۰۰/۰
جمع کل	۶۷	۱۰۰/۰	-
میانگین: ۱۶/۱۳		انحراف معیار: ۲/۸۰۰	کمینه: ۷
		بیشینه: ۲۳	

براساس نتایج جدول ۳، از دیدگاه هنرآموزان محتوای کتاب‌های درسی با دانش و توانمندی‌های هنرجویان تناسب دارد، ولیکن تناسب اندکی با دانسته‌ها و تجارب قبلی هنرجویان دارد. از دیدگاه هنرجویان نیز، محتوای کتاب‌های درسی متناسب با علایق آنها می‌باشد ولیکن این محتوا با دانش آنها هماهنگی لازم را ندارد.

جدول ۳- اولویت‌بندی گویه‌های تشکیل دهنده‌ی تناسب محتوای کتاب‌های درسی تخصصی با ویژگی‌های هنرجویان

دیدگاه هنرآموزان				دیدگاه هنرجویان			
اولویت	ضریب	تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه	ای	انحراف معیار	اولویت
۱	۰/۳۵۹	۲	۱/۰۲۲	۵/۶۳	تناسب محتوا با سطح دانش	۳/۰۵	۵
۲	۰/۳۸۹	۲	۱/۰۷۵	۵/۳۳	تناسب محتوا با توانمندی‌های جسمی، عقلی و عاطفی	۳/۴۹	۳
۳	۰/۴۱۵	۲	۱/۳۶۷	۵/۷۰	تناسب محتوا با نیازها	۳/۱۶	۲
۴	۰/۴۲۴	۲	۱/۳۵۹	۵/۵۶	تناسب محتوا با علایق	۳/۳۹	۱
۵	۰/۴۵۸	۲	۱/۲۴۲	۴/۸۹	تناسب محتوا با دانسته‌ها و تجارب پیشین	۲/۸۳	۴

مقیاس: ۱=خیلی کم ۲=کم ۳=متوسط ۴=زیاد ۵=خیلی زیاد

نتایج جدول ۴ حاکی از آن است، که ۴۱ درصد از هنرآموزان میزان مناسب بودن ساختار و سازمان کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی را در حد نسبتاً پایین بیان نموده‌اند.

جدول ۴- توزیع فراوانی نظرات هنرآموزان نسبت به میزان مناسب بودن سازماندهی محتوای کتاب‌های درسی تخصصی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۲۵-۳۳/۷۹)	۴	۱۴/۸	۱۴/۸
نسبتاً پایین (۳۳/۸۰-۴۳/۱۴)	۱۱	۴۰/۷	۵۵/۶
نسبتاً بالا (۴۳/۱۵-۵۲/۴۹)	۷	۲۵/۹	۸۱/۵

۱۰۰/۰	۱۸/۵	۵	بالا (۵۲/۵۰-۵۸)
-	۱۰۰/۰	۲۷	جمع کل
کمینه: ۲۵	انحراف معیار: ۹/۳۵۰		میانگین: ۴۳/۱۴
	بیشینه: ۵۸		

براساس نتایج جدول ۵، ۷۳ درصد از هنرجویان میزان مناسب بودن سازماندهی محتوای کتاب‌های درسی را در حد متوسط بیان نموده‌اند.

جدول ۵- توزیع فراوانی نظرات هنرجویان نسبت به میزان مناسب بودن سازماندهی محتوای کتاب‌های درسی تخصصی

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	مقیاس
۱۰/۴	۱۰/۴	۷	پایین (۹-۱۲/۸۸)
۴۶/۳	۳۵/۸	۲۴	نسبتاً پایین (۱۲/۸۹-۱۵/۷۱)
۸۳/۶	۳۷/۳	۲۵	نسبتاً بالا (۱۵/۷۲-۱۸/۵۴)
۱۰۰/۰	۱۶/۴	۱۱	بالا (۱۸/۵۵-۲۲)
-	۱۰۰/۰	۶۷	جمع کل
کمینه: ۹	انحراف معیار: ۲/۸۳		میانگین: ۱۵/۷۱
	بیشینه: ۲۲		

براساس نتایج جدول ۶، از دیدگاه هنرآموزان توالی منطقی مطالب کتاب‌های درسی و ارتباط منطقی بین مطالب در اولویت‌های اول و تکراری بودن مطالب کتاب‌های درسی و میزان مناسب بودن ترتیب مطالب از آسان به دشوار در اولویت‌های آخر و از نقاط ضعف ساختار و سازمان کتاب‌های درسی تخصصی بیان شده‌اند. نتایج همین جدول بیانگر اولویت‌بندی دیدگاه هنرجویان در زمینه‌ی سازماندهی کتاب‌های درسی نیز می‌باشد.

جدول ۶- اولویت بندی گویه‌های تشکیل دهنده‌ی میزان مناسب بودن سازماندهی محتوای کتاب‌های

درسی تخصصی

دیدگاه هنرآموزان					دیدگاه هنرجویان						
اولویت	ضریب	تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه	میانگین	رتبه ای	انحراف معیار	ضریب	تغییرات	اولویت
۱	۰/۳۱۷	۲/۰۴۴	۶/۴۴		توالی و تسلسل منطقی مطالب کتاب‌های درسی	-	-	-	-	-	-

۲	۰/۳۲۵	۱/۹۸۷	۶/۱۱	ارتباط منطقی بین مطالب کتاب‌های درسی	-	-	-	-
۳	۰/۳۴۸	۲/۱۰۳	۶/۰۴	مناسب بودن ترتیب فصل‌های کتاب‌های درسی	۳/۰۶	۱/۰۹۹	۰/۳۵۹	۳
۴	۰/۳۶۰	۲/۲۴۲	۶/۲۲	ارتباط منظم بین فصل‌های مختلف کتاب‌های درسی	۳/۳۲	۱/۱۱۲	۰/۳۳۴	۲
۵	۰/۳۷۶	۲/۳۸۶	۶/۳۳	ارتباط بین محتوای کتاب‌های سال دوم و سوم هر رشته تحصیلی	۳/۴۲	۱/۱۴۳	۰/۳۳۴	۲
۶	۰/۴۵۱	۲/۸۰۶	۶/۲۲	تکراری بودن مطالب کتاب‌های درسی	۲/۶۹	۱/۱۷۰	۰/۴۳۴	۴
۷	۰/۴۶۱	۲/۶۶۵	۵/۷۸	ترتیب مطالب کتاب‌های درسی از آسان به دشوار	۳/۲۱	۰/۸۲۶	۰/۲۵۷	۱

مقیاس: ۱ = خیلی کم ۲ = کم ۳ = متوسط ۴ = زیاد ۵ = خیلی زیاد

براساس نتایج جدول ۷، ۶۳ درصد از هنرآموزان میزان مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی را در حد متوسط بیان نموده‌اند.

جدول ۷- توزیع فراوانی نظرات هنرآموزان نسبت به میزان مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی تخصصی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۴-۹/۱۲)	۶	۲۲/۲	۲۲/۲
نسبتاً پایین (۹/۱۳-۱۶/۸۱)	۸	۲۹/۶	۵۱/۹
نسبتاً بالا (۱۶/۸۲-۲۴/۵۰)	۹	۳۳/۳	۸۵/۲
بالا (۲۴/۵۱-۳۰)	۴	۱۴/۸	۱۰۰/۰
جمع کل	۲۷	۱۰۰/۰	-
میانگین: ۱۶/۸۱	انحراف معیار: ۷/۶۹	کمینه: ۴	بیشینه: ۳۰

یافته‌های جدول ۸ حاکی از آن است که ۴۰ درصد از هنرجویان میزان مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی را در حد نسبتاً پایین بیان نموده‌اند.

جدول ۸- توزیع فراوانی نظرات هنرجویان نسبت به میزان مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی تخصصی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۳-۶/۰۷)	۱۴	۲۰/۹	۲۰/۹
نسبتاً پایین (۶/۰۸-۹/۱۹)	۲۷	۴۰/۳	۶۱/۲
نسبتاً بالا (۹/۲۰-۱۲/۳۰)	۱۵	۲۲/۴	۸۳/۶

۱۰۰/۰	۱۶/۴	۱۱	بالا (۱۲/۳۱-۱۸)
-	۱۰۰/۰	۶۷	جمع کل
کمینه: ۳	انحراف معیار: ۳/۱۱۵		میانگین: ۹/۱۹
	بیشینه: ۱۸		

جدول ۹ بیانگر اولویت‌بندی ابعاد تشکیل دهنده‌ی تصاویر کتاب‌های درسی تخصصی از دیدگاه هنرآموزان و هنرجویان می‌باشد.

جدول ۹- اولویت‌بندی گویه‌های تشکیل دهنده‌ی میزان مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی تخصصی

دیدگاه هنرآموزان				دیدگاه هنرجویان			
گویند				گویند			
۱	۳۷۵	۵۵۸	۸۱	۳۷	۱۰۹۹	۳۲۶	۱
	۰	۲	۶	۳	۱	۰	
تناسب تصاویر کتاب‌های درسی با محتوا							
۲	۵۷۱	۱۸۹۵	۱۰۷	۱۸۸	۳۴۳	۴۶۶	۳
	۰	۲	۵	۲	۱	۰	
واضح بودن تصاویر کتاب‌های درسی							
۳	۶۲۱	۱۰۶۳	۹۳	۹۴	۲۴۲	۴۲۲	۲
	۰	۳	۴	۲	۱	۰	
جذاب بودن تصاویر کتاب‌های درسی							

مقیاس: ۱= خیلی کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= خیلی زیاد

براساس نتایج جدول ۱۰، ۴۸ درصد از هنرآموزان میزان مناسب بودن محتوای آموزشی کتاب‌های درسی تخصصی را در حد نسبتاً بالا بیان نموده‌اند.

جدول ۱۰- توزیع فراوانی نظرات هنرآموزان نسبت به محتوای آموزشی کتاب‌های درسی تخصصی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۲۸-۶۵/۳۱)	۴	۱۴/۸	۱۴/۸
نسبتاً پایین (۶۵/۳۲-۹۰/۰۷)	۷	۲۵/۹	۴۰/۷
نسبتاً بالا (۹۰/۰۸-۱۱۴/۸۳)	۱۳	۴۸/۱	۸۸/۹
بالا (۱۱۴/۸۴-۱۳۱)	۳	۱۱/۱	۱۰۰/۰
جمع کل	۲۷	۱۰۰/۰	-

میانگین: ۹۰/۰۷

انحراف معیار: ۲۴/۷۶۰

کمینه: ۲۸

بیشینه: ۱۳۱

براساس نتایج جدول ۱۱، ۷۲ درصد از هنرجویان میزان مناسب بودن محتوای آموزشی کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی را در حد متوسط بیان نموده‌اند.

جدول ۱۱- توزیع فراوانی نظرات هنرجویان نسبت به محتوای آموزشی کتاب‌های درسی تخصصی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۲۷-۳۷/۵۳)	۱۱	۱۶/۴	۱۶/۴
نسبتاً پایین (۳۷/۵۳-۴۹/۱۴)	۲۴	۳۵/۸	۵۲/۲
نسبتاً بالا (۴۹/۱۵-۶۰/۷۵)	۲۴	۳۵/۸	۸۸/۱
بالا (۶۰/۷۶-۹۰)	۸	۱۱/۹	۱۰۰/۰
جمع کل	۶۷	۱۰۰/۰	-
میانگین: ۴۹/۱۴	انحراف معیار: ۱۱/۶۱	کمینه: ۲۷	بیشینه: ۹۰

براساس نتایج جدول ۱۲، از دیدگاه هنرآموزان کتاب‌های درسی تخصصی دارای مطالب مورد نیاز هر رشته بوده و محتوای آنها در ارتقاء سطح مهارت و دانش هنرجویان نقش دارد. ولیکن محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای بازارکار هماهنگ نبوده و متناسب با تغییر و تحولات روز نمی‌باشد. براساس نتایج همین جدول، از دیدگاه هنرجویان محتوای آموزشی کتاب‌های درسی باعث ایجاد انگیزه شده و مهارت و دانش مورد نیاز را برای آنها فراهم می‌نماید، ولیکن دارای مثال‌های کافی نبوده و متناسب با نیازهای بازارکار نمی‌باشد.

جدول ۱۲- اولویت‌بندی گویه‌های تشکیل دهنده‌ی میزان مناسب بودن محتوای آموزشی کتاب‌های درسی تخصصی

دیدگاه هنرآموزان				دیدگاه هنرجویان			
اولویت	تغییران	ضریب معیار	میانگین رتبه	گویه	میانگین رتبه	تغییران	اولویت
۱	۳۵۳	۴۵۷	۶/۹۶	محتوای کتاب‌های درسی دارای مطالب مورد نیاز هر رشته است	-	-	-
۲	۳۸۵	۵۳۲	۶/۵۶	محتوای کتاب‌های درسی مهارت هنرجویان را ارتقاء می‌دهد	۵۱	۲۲۳	۳۴۸
	۰	۲			۳	۱	۰

۳	۳۸۲	۱۶۷۵	۷/۰۰	محتوای کتاب‌های درسی کاربردی و عملی است	۱/۶۰	۱/۰۶۰	۱/۲۹۴	۲
	.	۲			۳	۱	.	
۴	۳۹۰	۱۶۶۱	۶/۸۱	محتوای کتاب‌های درسی دانش مورد نیاز را برای هنرجویان فراهم می‌نماید	۱/۴۰	۱/۰۰۱	۱/۲۹۴	۲
	.	۲			۳	۱	.	
۵	۴۰۳	۱۶۸۹	۶/۶۷	محتوای کتاب‌های درسی روان و قابل فهم است	۱/۲۸	۱/۱۶۵	۱/۳۵۵	۵
	.	۲			۳	۱	.	
۶	۴۱۲	۱۳۰۸	۵/۵۹	مثال‌های کتاب‌های درسی واضح و روشن است	۱/۲۴	۱/۳۸۳	۱/۴۲۶	۱۰
	.	۲			۳	۱	.	
۷	۴۱۶	۱۵۹۲	۶/۲۲	مفاهیم مهم در کتاب‌های درسی به خوبی پرورانده و توضیح داده شده‌اند	۱/۱۵	۱/۰۷۰	۱/۳۳۹	۳
	.	۲			۳	۱	.	
۸	۴۲۴	۱۶۷۲	۶/۳۰	محتوای کتاب‌های درسی باعث ایجاد انگیزه در هنرجویان می‌شود	۱/۳۴	۱/۹۶۲	۱/۲۸۸	۱
	.	۲			۳	.	.	
۹	۴۷۱	۱۸۰۸	۵/۹۶	مثال‌های کتاب‌های درسی عینی و واقعی می‌باشد	۱/۰۷	۱/۱۹۷	۱/۳۸۹	۹
	.	۲			۳	۱	.	
۱۰	۴۷۵	۱۷۶۰	۵/۸۱	محتوای کتاب‌های درسی باعث پرورش خلاقیت و قدرت حل مسئله می‌شود	۱/۹۸	۱/۱۳۰	۱/۳۷۹	۷
	.	۲			۲	۱	.	
۱۱	۴۸۲	۱۰۲۰	۶/۲۶	محتوای کتاب‌های درسی نیازمند گذراندن پیش نیازهایی است	۱/۴۶	۱/۲۷۱	۱/۳۶۷	۶
	.	۳			۳	۱	.	
۱۲	۵۰۸	۱۸۸۲	۵/۶۷	حجم محتوای کتاب‌های درسی با زمان تدریس تناسب دارد	-	-	-	-
	.	۲						
۱۳	۵۲۶	۱۶۰۹	۴/۹۶	مثال‌های کتاب‌های درسی کافی می‌باشد	۱/۱۱	۱/۴۲۶	۱/۴۵۸	۱۲
	.	۲			۳	۱	.	
۱۳	۵۲۶	۱۷۵۰	۵/۲۲	محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای بازار کار متناسب است	۱/۷۹	۱/۳۲۰	۱/۴۷۳	۱۳
	.	۲			۲	۱	.	
۱۴	۵۲۷	۱۱۴۷	۴/۰۷	محتوای کتاب‌های درسی جدید و به روز است	۱/۹۸	۱/۳۴۰	۱/۴۴۹	۱۱
	.	۲			۲	۱	.	
-	-	-	-	محتوای کتاب‌های درسی در راستای حل مشکلات زراعی منطقه است	۱/۳۸	۱/۳۱۰	۱/۳۸۷	۸
					۳	۱	.	

مقیاس: ۱=خیلی کم ۲=کم ۳=متوسط ۴=زیاد ۵=خیلی زیاد

براساس نتایج جدول ۱۳، ۴۴/۴ درصد از هنرآموزان وضعیت کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی را در حد نسبتاً بالا ارزیابی نموده‌اند.

جدول ۱۳- توزیع فراوانی نظر کلی هنرآموزان نسبت به کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۷۰-۱۳۷/۲۵۳)	۴	۱۴/۸	۱۴/۸
نسبتاً پایین (۱۳۷/۲۵۴-۱۷۷/۱۴)	۶	۲۲/۲	۳۷/۰
نسبتاً بالا (۱۷۷/۱۵-۲۱۷/۰۲۷)	۱۲	۴۴/۴	۸۱/۵
بالا (۲۱۷/۰۲۸-۲۴۸)	۵	۱۸/۵	۱۰۰/۰
جمع کل	۲۷	۱۰۰/۰	-
میانگین: ۱۷۷/۱۴	انحراف معیار: ۳۹/۸۸۷	کمینه: ۷۰	بیشینه: ۲۴۸

براساس نتایج جدول ۱۴، ۳۶ درصد از هنرجویان وضعیت کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی را در حد نسبتاً پایین ارزیابی نموده‌اند.

جدول ۱۴- توزیع فراوانی نظر کلی هنرجویان نسبت به کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی

مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین (۵۸-۷۴/۵۸)	۱۲	۱۷/۹	۱۷/۹
نسبتاً پایین (۷۴/۵۹-۹۰/۱۹)	۲۴	۳۵/۸	۵۳/۷
نسبتاً بالا (۹۰/۲۰-۱۰۵/۸)	۲۱	۳۱/۳	۸۵/۱
بالا (۱۰۵/۸۱-۱۴۷)	۱۰	۱۴/۹	۱۰۰
جمع کل	۶۷	۱۰۰/۰	-
میانگین: ۹۰/۱۹	انحراف معیار: ۱۵/۶۱	کمینه: ۵۸	بیشینه: ۱۴۷

جدول ۱۵ بیانگر اولویت‌بندی میزان مناسب بودن ابعاد مختلف کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی از دیدگاه هنرآموزان و هنرجویان می‌باشد.

جدول ۱۵- اولویت‌بندی گویه‌های تشکیل دهنده ابعاد مختلف کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی

دیدگاه هنرآموزان				دیدگاه هنرجویان			
اولویت	رتبه	میانگین رتبه	حاصل	گویه	میانگین رتبه	رتبه	اولویت
۳	۲۹۸	۰۹۲	۱۱	تناسب محتوا با ویژگی‌های هنرجویان	۱۳	۱۷۳	۱
	۰	۸	۲۷		۱۶	۲/۸۰۰	
۱	۲۱۶	۳۵۰	۱۴	سازماندهی محتوای کتاب‌های درسی کشاورزی	۷۱	۱۸۰	۲
	۰	۹	۴۳		۱۵	۲/۸۳۸	
۲	۲۷۴	۷۶۰	۰۷	محتوای آموزشی کتاب‌های درسی کشاورزی	۱۴	۲۳۶	۳
	۰	۲۴	۹۰		۴۹	۱۱	
۴	۴۵۷	۶۹۶	۸۱	مناسب بودن تصاویر کتاب‌های درسی کشاورزی	۹/۱۹	۳۳۸	۴
	۰	۷	۱۶			۳/۱۱۵	

مقیاس: ۱= خیلی کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= خیلی زیاد

نتایج حاصل از آمار استنباطی نیز حاکی از آن بوده است که بین دیدگاه هنرآموزان نسبت به کتاب‌های درسی تخصصی با سن و سابقه تدریس آنها رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون کروسکال والیس بیانگر آن بوده است که بین نظرات هنرآموزان هنرستان‌های کشاورزی مختلف در زمینه ارزیابی کتاب‌های درسی تخصصی تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون کروسکال والیس همچنین بیانگر آن بوده است که بین نظرات هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی مختلف در زمینه ارزیابی کتاب‌های درسی تخصصی تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون من‌وایتنی حاکی از آن بود که بین میانگین رتبه‌های نظرات هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی در زمینه کتاب‌های درسی تخصصی کشاورزی تفاوت معناداری وجود دارد.

نتیجه‌گیری

این تحقیق با هدف بررسی نظرات هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان تهران نسبت به ابعاد مختلف کتاب‌های درسی تخصصی صورت گرفته است. یافته‌ها حاکی از آن است که هنرآموزان دارای نظر نسبتاً بالا نسبت به ابعاد مختلف کتاب‌های درسی تخصصی و هنرجویان دارای نظر نسبتاً پایین نسبت به ابعاد مختلف کتاب‌های درسی بوده‌اند. بنابراین، لازم است جهت ارتقاء کیفیت کتاب‌های درسی تخصصی در ارتباط با اولویت‌بندی‌های صورت گرفته از سوی برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران امر توجه و تجدید نظر لازم صورت گیرد. در این رابطه لازم است محتوای کتاب‌های درسی ضمن ارائه نظریه‌ها و مباحث پایه هر رشته تحصیلی، متناسب با نیازهای کشاورزی هر منطقه و بازارکار سازماندهی و تدوین گردد و با سطح دانش، فهم و درک هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی تطابق داشته باشد.

از سوی دیگر با توجه به مشاهدات صورت گرفته از هنرستان‌ها لازم می‌نماید با توجه به اهمیت کشاورزی در امنیت غذایی، استقلال و نیز ایجاد اشتغال و با توجه به هزینه‌های گزافی که جهت ایجاد و ادامه فعالیت هنرستان‌های کشاورزی مصرف می‌شود، در امر برنامه‌ریزی آموزشی و درسی این هنرستان‌ها و ساماندهی به وضعیت آنها توجه و اهتمام بیشتری صورت گیرد.

سیاسگزاری

از کلیه مدیران، معاونان فنی و آموزشی و کلیه هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان تهران و نیز از کارشناسان دفتر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش که در تدوین این مهم ما را یاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

منابع مورد استفاده

- الوندی، حسین (۱۳۶۸). بررسی میزان نقش و کاربرد محتوای کتابهای زیست‌شناسی دوره متوسطه در زندگی، از نظر دانش‌آموختگان این دوره. کارشناسی ارشد. تربیت معلم. تهران.
- ابراهیمی، علی (۱۳۷۷). برنامه‌ریزی درسی - راهبردهای نوین. فکرنو.
- آزادواری، حسین (۱۳۷۷). بررسی اثربخشی محتوای برنامه آموزش عالی ترویج و آموزش کشاورزی. کارشناسی ارشد. تربیت مدرس. تهران.
- دهباشی، اکرم (۱۳۸۲). بررسی ارتباط و تناسب محتوای کتاب بسته‌های نرم افزاری ۲ با مهارت‌های مورد نیاز بازارکار از دید دبیران هنرستان‌ها و مدیران واحدهای تولید نرم افزارهای آموزشی در شهر تهران. کارشناسی ارشد. تربیت معلم. تهران.
- صادقی‌جولا، رضا (۱۳۷۴). بررسی نظر دبیران و دانش‌آموزان نسبت به محتوای کتاب دانش اجتماعی سال اول نظام جدید متوسطه در شهرستان دزفول. کارشناسی ارشد. تربیت معلم. تهران.
- عباس‌پور، احمد (۱۳۷۲). بررسی عوامل مؤثر در تعیین کتاب‌های تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی تحصیلی. کارشناسی ارشد. تربیت معلم. تهران.
- عباس‌زادگان، محمد (۱۳۷۶). اصول و مفاهیم برنامه‌ریزی درسی. سوره.
- قمی، محمد (۱۳۶۹). بررسی مسائل جاری آموزش متوسطه از دیدگاه رؤسای دبیرستان‌های پاره‌ای از استان‌های ایران. کارشناسی ارشد. تربیت معلم. تهران.
- کلانتری، خلیل (۱۳۸۲). پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی. شریف.
- میری، نور محمد (۱۳۷۶). بررسی برخی ویژگی‌های برنامه آموزشی نظام جدید آموزش کشاورزی از دیدگاه مدیران و هنرآموزان هنرستان‌های کشاورزی. کارشناسی ارشد. تربیت مدرس. تهران.
- میرزائیان دهکردی، احمد (۱۳۷۷). تحلیل محتوایی کتاب دامپروری رشته کشاورزی شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای نظام جدید آموزش متوسطه براساس حیطه شناختی هدف‌های آموزشی بلوم و دیگران. کارشناسی ارشد. تربیت معلم. تهران.

- میرزاییگی، علی (۱۳۸۰). برنامه‌ریزی درسی و طرح درس در آموزش رسمی و تربیت نیروی انسانی. یسطرون.
- نامقی، محمد و همکاران (۱۳۸۳). معیارهای تدوین متون علمی – کاربردی با روش تحلیل محتوایی. مجموعه مقالات همایش آموزش های علمی – کاربردی بخش کشاورزی. ۲۱ و ۲۲ اردیبهشت. سال ۱۳۸۳. شیراز. سازمان تحقیقات، مؤسسه آموزش های علمی – کاربردی.
- Eric Fredericksen , Alexandra Pickett , Williamz Pelz (1999). Student Satisfaction and Perceived Learning With On-line Courses. University Of Newyork.
- Criteria for The Selection of Textbooks and other Instruction Materials (2006). Textbook Review Packet. TAHOMA SCHOOL DISTRICT NO. 4092020F-6-Page1-8. from of <http://www.boarddocs.com/wa/tahoma/Board.nsf/cca>.
- Standards- Based Textbook Evaluation Guide (2007). Indian Department of Education . Supporting Student Success. From of <http://www.iflta.org/conference/handout> MELNYK5.pdf.
- Textbook Evaluation Committee (2005). Ministry of Education . government of the republic of Trinidad and Tobago. Instruction and information Bodklet for the submission of Textbooks for Evaluation and Recommendation to the Ministry of education . September 2005.
- Maccall, James (2009). Textbook Evaluation in East Africa: Some Practical Experiences. Caught in the web or lost in the Textbook.
- Nogova, Maria & Jana Huttova (2007). Process of Development and Testing of Textbook Evaluation Criteria in Slovakia. Workshop 3. Quality, Evaluation and Selection. From of <http://www.caen.iufm.fr/cclloque-iartem/pdf/mccall/pdf>.

Examination and analysis of agricultural high schools' trainees' attitudes of their educational curricula: Case of Tehran province

Z. Moazen and H. M. Mohammadi

Abstract

Advanced educational systems impart their maximum efforts to compile curricula well adapted with target students and society's requirements. In our society also much importance has to be attached to educational matters for their crucial impacts on trainees' learning and performance. No doubt, reaching the aforementioned objective in agriculture entails tailor-made and holistic planning, whose only one aspect, refers to curricula development. This analysis focuses on soliciting and assessing trainees' attitudes of their educational curricula being taught at agricultural schools in Tehran province. The research enjoys descriptive-correlation and uses a statistical population composed of juniors and seniors in 2007-08. A random sampling was also enforced on target population followed by confirmation of the questionnaire validity by an experts' panel. Also, reliability of the questionnaire was achieved by Cronbach's alpha coefficient. Findings show that 44% juniors and 36% of seniors respectively reflected "relatively high" and "relatively low" on the fitness of curricula. Moreover, 41% of juniors and 40% of seniors have reacted that their curricula had "relatively low" relationships with trainees' features. Besides, 41% of juniors and 37% of seniors had appraised the curricula settings at "relatively low" and "relatively high", whereas, 33% of juniors and 40% of seniors praised "relatively high" and "relatively low" on the pictures of their books, and 48% of juniors believed that their educational curricula enjoy a "relatively high" degrees of fitness, whereas 36% of seniors reflected equally high and low attitudes.

Keywords : Agricultural education, Educational curricula, Evaluation of curricula, Agricultural high schools